

Βασίλης Χολέβας
Δάσκαλος-Νομικός
Θεσσαλονίκη

***ΧΡΟΝΟΣ, ΤΟ ΠΟΛΥΤΙΜΟΤΕΡΟ ΑΓΑΘΟ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΠΩΣ ΝΑ ΜΗ ΤΟΝ ΣΠΑΤΑΛΑΜΕ
ΑΔΙΚΑ ΣΤΗ ΣΥΝΤΟΜΗ ΖΩΗ ΜΑΣ.***

Συνηθίζεται να λέγεται ότι το πολυτιμότερο αγαθό είναι η υγεία και όμως υπάρχει και ακόμα πιο πολύτιμο αγαθό: ο χρόνος που μας μένει ως το θάνατο.

Ουσιαστικά μέσα στο χρόνο εμπεριέχεται και η υγεία, αφού για να ζήσουμε όσο χρειάζεται, πρέπει να έχουμε υγεία.

Τι σημαίνει όμως "όσο χρειάζεται"; σημαίνει ότι ο χρόνος που μας δόθηκε από το Θεό, δόθηκε για να πετύχουμε κάποιους συγκεκριμένους στόχους, για να ολοκληρωθούμε. Αν φύγουμε νωρίς δεν προλαβαίνουμε την ολοκλήρωσή μας ως άνθρωποι.

Έτσι στην αιωνιότητα της άλλης ζωής θα είμαστε ημιτελείς. Άλλοι θα έχουν ολοκληρωθεί 10%, άλλοι 50%, άλλοι 100% κλπ. Έτσι ο χρόνος έχει σχέση με την επίγεια ζωή μας, αλλά και την αιώνια και ουράνια ζωή μας.

Ο χρόνος πολύ λίγος και η ζωή μας πολύ σύντομη

Δυστυχώς από τη φύση μας οι άνθρωποι, δεν έχουμε πλήρη και αντικειμενική αντίληψη του χρόνου. Δεν εννοώ τις πολύπλοκες θεωρίες του Αϊνστάιν περί χωροχρόνου ή την μη ύπαρξη χρόνου. Αυτά ανήκουν στο χώρο της φιλοσοφίας. Μιλώ για τον πρακτικό και αληθινό χρόνο της διάρκειας της ζωής μας και δυστυχώς εδώ υπάρχει χρόνος αληθινός, φίλε Αϊνστάιν, και φίλοι φιλόσοφοι.

Χρόνος δεν υπάρχει μόνο στην Ουράνια Βασιλεία του Θεού, όπου κάποτε θα πάνε οι αθάνατες ψυχές μας. Από τη στιγμή που γεννιόμαστε ως την φυγή της ψυχής μας από τη Γη, δυστυχώς (ή και ευτυχώς, για πολλούς λόγους), η ζωή είναι υπερβολικά σύντομη.

Προλαβαίνουμε ως 70 ετών την ολοκλήρωσή μας;

Φοβάμαι πως όχι. Λέω όχι, όχι γιατί ο Θεός ήταν τσιγκούνης στο χρόνο που μας έδωσε, αλλά γιατί στη διαδρομή των 70 αυτών χρόνων, αντί να εξαντλούμε τις δυνατότητες, δραστηριότητες και ευκαιρίες του κάθε 24ώρου, εμείς αφήνουμε τις ημέρες, τους μήνες, τα χρόνια, τις δεκαετίες, χωρίς να προοδεύουμε πραγματικά, να εργαζόμαστε εντατικά σαν το μυρμήγκι, εκμεταλλευόμενοι το χρόνο της ημέρας, αλλά μάλλον σαν το τζιτζίκι τον σπαταλάμε άσκοπα.

Φοβερή σπατάλη χρόνου

Δυστυχώς οι περισσότεροι από εμάς σπαταλάμε ανόητα το χρόνο, χωρίς να προωθούμε τις θέσεις μας κάθε ημέρα, χωρίς να οδεύουμε σιγά-σιγά στην ολοκλήρωση μας στο 100% (όταν θα έχουμε τέλος χρόνου). Κάποτε ο Χάρος θα μας πει και εμάς: "Τέλος χρόνου", φεύγουμε. Που θα βρισκόμαστε τότε, στο 20%; Και το άλλο 80% που έπρεπε να το καλύψουμε, πότε θα το κάνουμε; Πολύ απλό: ΠΟΤΕ!!! Ο Δάντης στο περίφημο έργο "η κόλαση" γράφει: στην Πύλη της Κολάσεως υπήρχε μια πινακίδα που έγραφε: "όσοι μπαίνετε εδώ μέσα, αφήστε έξω κάθε ελπίδα ότι θα ξαναβγείτε για να κάνετε κάτι που δεν προλάβετε ή κάποιες εκκρεμότητες που αφήσατε στη Γη, όσο σημαντικές και αν είναι". Οι άνθρωποι σήμερα αντί να εκμεταλλευόμαστε όσο πιο πολύ χρόνο μπορούμε για τη σωτηρία της ψυχής μας, ώστε να εισέλθει στην Ουράνια Βασιλεία, σπαταλάμε σαν άφρονες και ηλίθιοι το χρόνο μας σε ασήμαντα αντικειμενικώς πράγματα, αλλά που εμείς τα θεωρούμε σημαντικότερα. Π.χ. να κτίζουμε εξοχικά, να

αλλάζουμε το σχεδόν καινούργιο αυτοκίνητό μας με το νέο μοντέλο που βγήκε, να μετέχουμε σε διάφορα συμβούλια, επιτροπές, συλλόγους, δεύτερη εργασία κλπ. Όλα αυτά για τι; για περισσότερα χρήματα, άρα για περισσότερα καταναλωτικά αγαθά. Ο Υλισμός σ' όλο του το μεγαλείο!!! Η ειδωλολατρία στην μεγάλη της επιστροφή!! Τα παραπάνω κλέβουν όλο το χρόνο μας και δεν περισσεύει ούτε μισή ώρα, μάλλον ούτε ένα τέταρτο (15') για να αφιερώσουμε στη ψυχή μας. Ποιος έχει χρόνο 20' για ένα Εσπερινό κατανυκτικό; Ποιος έχει περίσσευμα 30' για ψυχική και εσωτερική περισυλλογή; Αν αυτά τα ρωτήσω, οι περισσότεροι θα γελάσουν και θα πουν: εδώ δεν προλαβαίνουμε να πάρουμε ανάσα και θα αφιερώσω μία ώρα την Κυριακή στην Εκκλησία; Περίμενα πως και πως το βράδυ του Σαββάτου να γλεντήσω, να ξενυχτίσω, να ξεδώσω μέχρι πρωίας. Κάποιος άγιος είπε: οι άνθρωποι δεν θα χάσουν την ψυχή τους επειδή αμαρτάνουν, αλλά γιατί δεν τους περισσεύει χρόνος να μετανοήσουν. Έστω και αν 30' φθάνουν για μετάνοια. Στην εργασία τους αφιερώνουν 8-12 ώρες, για την ψυχή τους το 30' την ημέρα ή και την εβδομάδα είναι δυσεύρετα.

Σωτηρία ψυχής και χρόνος

Η σωτηρία της ψυχής μας όμως χρειάζεται το δικό της χρόνο και δεν φθάνουν 10' την ημέρα, που ούτε αυτά τα διαθέτουμε. Θέλει γαλήνη, περισυλλογή στο δωμάτιό μας, μελέτη, αυτοκριτική, αυτοανάλυση και άλλα που απαιτούν χρόνο. Όμως εμείς θεωρούμε τα τελευταία χαμένο χρόνο.

Ποιος είναι όμως ο χαμένος και ποιος ο πολύτιμος χρόνος θα φανεί καθαρά στην άλλη ζωή. Υπάρχει μία πληθώρα απασχολήσεων και μας απορροφά ολότελα.

Αν δε μείνει λίγος χρόνος τον δωρίζουμε στην T.V. (κάθε Έλληνας βλέπει 3-3:30 ώρες την ημέρα τηλεόραση). Το ίχιο και χειρότερα είναι στην Αμερική όπου βλέπουν 4 ώρες T.V. την ημέρα τα παιδιά.

Όταν λέμε χρόνο παραγωγικό εννοούμε όσο είμαστε νέοι σχετικά, ως και το φθινόπωρο της ζωής μας, γιατί στο χειμώνα (γηρατειά) και να θέλουμε δεν μπορούμε να κάνουμε αρκετά και σοβαρά πράγματα, γιατί μας εγκαταλείπουν οι δυνάμεις. Τι να πετύχεις στα 80 έτη σου; Που να βρεις τη δύναμη, το αεικίνητο μυαλό και το κουράγιο της ψυχής; Όταν έρχεται πλέον η γεροντική άνοια και γεροντική αμνησία; Ζεις αλλά δε δημιουργείς. Δεν μπορείς δηλαδή και να το θέλεις ακόμα.

Ο χρόνος τρέχει γρήγορα, αλλά εμείς αναβάλλουμε συνεχώς τα σημαντικά πράγματα

Όλοι ομολογούν ότι ο χρόνος τρέχει γρήγορα. Όλοι μας ακούσαμε κάποιο γέρο ή γριά να λέει: είμαι 78 χρονών, αλλά σαν χθες να γεννήθηκα, σαν χθες να πήγαινα Α' Δημοτικού. Αυτή όμως την γρηγοράδα με την οποία τρέχει ο χρόνος συνήθως την καταλαβαίνουμε στα γεράματά μας, στα 70 έτη. Αλλά δεν γυρίζει πίσω ο χρόνος για να κάνουμε αυτά που δεν κάναμε τα προηγούμενα χρόνια. Ποτέ ο Χάρος δεν έδωσε παράταση χρόνου σε κάποιον, όσο και να τον παρακαλά. Είναι περίεργο το ότι οι άνθρωποι εκτελούν τις καθημερινές τους εργασίες επιβίωσης ή αφι-

ερώνουν για μικροπράγματα άφθονο χρόνο, ενώ τα σημαντικότερα και απόλυτης προτεραιότητας θέματα τα αναβάλλουν και στο τέλος μένουν ανεκτέλεστα. Μάλλον επειδή τα σημαντικά απαιτούν περισσότερο κόπο, σκέψη, προβληματισμό, κλπ και αυτά τους κουράζουν. Τα μικρά καθημερινά δεν μπορούν να τα αναβάλλουν γιατί δε θα επιβιώσουν. Κι όμως υπάρχει αρκετός χρόνος αν θέλουν, να πραγματοποιήσουν αμέσως κάτι σημαντικό. Αρα κατά βάθος τα αποφεύγουν.

Γιατί οι περισσότεροι αναβάλλουν την σωτηρία της ψυχής;

Απλά γιατί δεν τους ελέγχει καθημερινά κάποιος, π.χ. ένα αφεντικό. Αν δεν πάει στη δουλειά του 2-3 ημέρες μπορεί και να τον απολύσει το αφεντικό. Ελέγχεται λοιπόν. Δεν μπορεί να αναβάλλει την εργασία του. Όμως και ο Χριστός λέει ότι "έρχεται ως κλέπτης εν νυκτί". Τότε θα τον βρει απροετοίμαστο ανολοκλήρωτο. "Ίδού ο Νυμφίος έρχεται εν τω μέσω της νυκτός και μακάριος ο δούλος ον ευρήσει γρηγορούντα. Ανάξιον δε πάλι ον ευρήσει ραθομούντα". Έτσι δεν σημαίνει ότι θα φθάσεις τα 70, μπορεί να φύγεις στα 30 ή στα 25 (και πολλοί φεύγουν σε μικρές ηλικίες).

Χρόνος και καριέρα (επαγγελματική αποκατάσταση)

Ο μαθητής του Δημοτικού, Γυμνασίου κλπ., πρέπει να εξαντλεί θετικά το χρόνο του για να γίνει άριστος να μπει νωρίς στο Πανεπιστήμιο, να βρει δουλειά το γρηγορότερο, ώστε αποκαταστημένος πια να αφιερώνει χρόνο για την σωτηρία της ψυχής του. Όταν χάνει χρονιές στο Λύκειο, στο Πανεπιστήμιο, χάνει πολύτιμο χρόνο, που θα τον αξιοποιούσε σε σοβαρά θέματα και

προβλήματα της ζωής του. Έτσι αποκατεστημένος επαγγελματικά γρηγορότερα, θα κέρδιζε περισσότερο χρόνο για άλλου είδους σημαντικά θέματα, ενώ τώρα χάνει χρονιές πολύτιμες όταν όπως είπαμε πριν, ήδη είναι ελάχιστες.

Έλληνες, οι αναβλητικότεροι της Ευρώπης

Έλληνας και αναβλητικότητα πάνε μαζί. Κινούμαστε αργά σαν χελώνες, όταν οι Ευρωπαίοι όχι μόνο δεν αναβάλλουν αλλά εκτελούν αμέσως όποια εκκρεμότητα εμφανίζεται. Έτσι ο Έλληνας τελευταία μέρα, τελευταία ώρα, θα πάει στην Εφορία, όταν ο Ευρωπαίος πάει από την πρώτη μέρα. Οι Ευρωπαίοι λένε: "ότι μπορείς να κάνεις σήμερα, μη το αφήνεις για αύριο". Ο Έλληνας λέει: "κι αύριο μέρα είναι". Συνήθως τον βρίσκεις ληξιπρόθεσμα τρέχει να προλάβει όλα τα χαρτιά την τελευταία μέρα και πολλές φορές χάνεις τις προθεσμίες. Έτσι μαζεύει πολλές δουλειές για το τέλος και δεν τις προλαβαίνεις. Δεν είναι της "άμεσης δράσης", αλλά τον "χελώνα system".

Ποια είναι τα σημαντικά που όλο τα αναβάλλουμε

Ήδη το πιο σοβαρό το αναφέραμε. Είναι όμως και πολλά άλλα. Το ζήτημα του γάμου. Οι κοπέλες και οι άνδρες όλο το "τρενάρουν". Όταν φθάσουν 38 παντρεύονται, αλλά κουρασμένοι λόγω ηλικίας, δεν έχουν αντοχές να μεγαλώσουν παιδιά και να ξαγρυπνήσουν πάνω απ' τα μωρά.

Οι γάμοι πριν 30 χρόνια ήταν 100.000 ετησίως και σήμερα 50.000 ετησίως. Περνώντας τα χρόνια, ειδικά η γυναίκα ψειρίζει

και τον καλύτερο άνδρα (ο ένας της βρωμάει, ο άλλος της μυρίζει) λέει η παροιμία.

Έτσι η γυναίκα μένει γεροντοκόρη (τέλειωσε ο χρόνος της) και ο άνδρας γεροντοκόρος (τέλειωσε και γι' αυτόν ο χρόνος). Λιγότεροι γάμοι λοιπόν, λιγότερα παιδιά.

Η αναβολή της τεκνοποίησης είναι παρόμοιο θέμα, έως ότου μεγάλοι πια κυρίως η γυναίκα δεν μπορεί να συλλάβει και τρέχει σ' εξωσωματικές κλπ. Αλλά και οι πόλεμοι των κρατών το ίδιο κάνουν. Χάνουν οι λαοί πολύτιμο χρόνο, ενώ προόδευαν ερημώνονται με βομβαρδισμούς για να ξαναχτίσουν μετά από την αρχή "Το γιοφύρι της Άρτας" δηλαδή. Χτίζουν και μετά γκρεμίζουν φθάνουν στο ζενίθ και μετά ξανά στο Ναδίρ. Νοσοκομεία, σχολεία, ιδρύματα, δρόμοι κλπ που έγιναν με κόπο, θυσίες και χρειάσθηκαν πολλά χρόνια, γκρεμίζονται σε ένα βομβαρδισμό. Δεν χάνουμε πολύτιμο χρόνο μόνο ατομικά αλλά ομαδικά, σαν λαός.

Ο κακός μαθητής που δε διάβαζε στο Δημοτικό, Γυμνάσιο, Τεχνικό Λύκειο κλπ. παίρνει μεν το πτυχίο, αλλά κανείς δεν τον παίρνει στην δουλειά, διότι απλά δεν γνωρίζει τίποτα. Τα 6 χρόνια στο Δημοτικό ήταν χαμένος - σπαταλημένος χρόνος, τα άλλα 6 χρόνια στο Γυμνάσιο-Λύκειο το ίδιο και αν μπήκε Πανεπιστήμιο αλλά αντί να διαβάζει σπαταλούσε το χρόνο και παίρνει πτυχίο σε 7-8 χρόνια (και είναι πολλοί αυτοί) πάλι χαμένος άδικα χρόνος και στο φινάλε δε βρίσκει δουλειά πουθενά γιατί πάλι απλά δεν κατέχει καλά την επιστήμη του. Άρα πάει χαμένος ο χρόνος και της υπόλοιπης ζωής του, αφού η ίδια η ζωή θα τον πετάξει στο περιθώριο, θα ψευτοζει μίζερα, προφανώς θα είναι ανίκανος για

οικογένεια και όλη η ζωή του έφυγε χωρίς να κάνει απολύτως τίποτα ή χωρίς να πετύχει το ελάχιστο. Τέτοια παραδείγματα βλέπουμε καθημερινά. Παραδείγματα - δράματα - τραγωδίες. Γι' αυτό συχνά λέω στους μαθητές μου, να θεωρούν πολύ σπουδαίο αγαθό το χρόνο και αν δεν τον εκμεταλλευθούν, ποτέ δε θα ξαναγυρίσει πίσω, αυτούς όμως θα τους κτυπήσει αργότερα η ζωή "σαν χταπόδι στα βράχια". Γιατί η ζωή είναι όμορφη, όταν ακολουθείς τους κανόνες της, γίνεται όμως αιμοβόρο τέρας όταν την περιφρονείς. Τότε, ουσιαστικά δεν περιφρονούμε εμείς τη ζωή, αυτή περιφρονεί εμάς.

Ατέλειωτες περιπτώσεις που από ηλιθιότητά μας σπαταλάμε δεκαετίες ή και όλο το χρόνο της ζωής μας

Βλέπω και διαβάζω πολλά ζευγάρια πετυχημένα, για ένα ηλίθιο λόγο, χωρίζουν, ενώ έχουν και παιδιά. Μπαίνουν σε ένα απίστευτα χρονοβόρο φαύλο κύκλο, που καταπίνει τη ζωή τους. Δικαστήρια για διαζύγιο, δικαστήρια για διατροφές, δικαστήρια για την επιμέλεια των παιδιών, η γυναίκα αφήνει σπίτι και παιδιά και κτυπά 8ώρα ή και 10ωρα για να τα ζήσει, η επιβίωση της ίδιας και των παιδιών της την απορροφά από κάθε άλλη ενασχόληση ή ψυχαγωγία ή ελεύθερο χρόνο που είχε παντρεμένη.

Όλος ο υπόλοιπος χρόνος της ζωής της κυλά αφιερώνοντάς τον μόνο για την επιβίωση.

Το ίδιο και ο άνευ σοβαρής αιτίας χωρισμένος σύζυγος. Χάνει τα παιδιά του, τα βλέπει κάθε μήνα ένα Σάββατο, ζει όλη την κατάθλιψη του χωρισμού, αφιερώνει άφθονο χρόνο για να μαγειρέψει και για το νοικοκυριό (ενώ πριν είχε χρόνο να διαβά-

σει μια εφημερίδα, να βγει μια βόλτα για καφέ, να διαβάσει ένα καλό βιβλίο). Τώρα ζει μοναχικά με τις αναμνήσεις και τον πόνο, χωρίς να έχει όρεξη για να κάνει σπουδαία πράγματα. Όταν και οι δύο σύζυγοι τα συνειδητοποιούν αυτά, είναι ήδη αργά.

Άλλη περίπτωση: οι φυλακισμένοι για 10-20 χρόνια ή οι ισοβίτες έχασαν το χρόνο της ζωής τους για πάντα, δεν κάνουν τίποτα αξιόλογο και περιμένουν το θάνατο για λύτρωση.

Ναρκομανείς, χασικλήδες, πρεζάκηδες κλπ. ξέρουν ότι ούτε να το σκέφτονται για αξιοποίηση του χρόνου. Ο χρόνος τελείωσε γι' αυτούς, έστω κι αν είναι 16 ή 18 ετών. Όλοι οι παραπάνω έχασαν το πολυτιμότερο αγαθό: το χρόνο. Μοιάζουν με το νεκρό που ουσιαστικά αυτό που έχασε είναι χρόνος ζωής.

Να πάμε στα τροχαία δυστυχήματα; Για να κερδίσει ένα λεπτό ή 10 δευτερόλεπτα ο οδηγός, χάνει 60 χρόνια ζωής. Τρομερό! Αν επιζήσει σαν ανάπηρος σε καροτσάκι αναπηρικό, σκέφτεται ότι για μια χαζή προσπέραση, που θα κέρδιζε 30", έχασε 50 χρόνια δραστήριας ζωής. Τώρα 50 χρόνια θα κάθεται συνεχώς στο αναπηρικό καροτσάκι. Γιατί τα γράφω όλα αυτά; για να εκτιμήσουμε το αγαθό "χρόνος ζωής" και να προσέχουμε να το διαφυλάξουμε ως κόρη οφθαλμού, γιατί τον χρειαζόμαστε, ώστε να προλάβουμε να πετύχουμε πολλούς στόχους και να ολοκληρώσουμε τον εαυτό μας και πολλά άλλα πράγματα. Βλέπω πολλές κοπέλες να συμβιώνουν ή να έχουν σχέση 10 χρόνια, να μην ακούνε το σύντροφο να μιλά για γάμο και να περιμένουν ακόμα. Όταν τις παρατήσουν οι σύντροφοι, έχουν γίνει 35 ή 40 χρονών. Χάθηκε πολύτιμος χρόνος, ενώ αν τους εγκατέλειπαν έγκαιρα, στα 40 θα είχαν παιδιά 10 χρονών, ενώ τώρα τίποτα. Τις φάγανε

το χρόνο της ζωής των. Άλλοι πάλι, πάνε μετανάστες, Γερμανία, Βέλγιο, Αλάσκα, κλπ. δουλεύουν 20 ή 30 χρόνια ή και 40 και επιστρέφουν με πολλά χρήματα, όταν ήδη είναι 60 ή 70 ετών στην Ελλάδα να τα απολαύσουν. Τα ατέλειωτα χρόνια στην ξενιτιά, το μόνο που έκαναν ήταν δουλειά και τρομερή οικονομία. Στα 60 ή 70 τους στην Ελλάδα, τι τους μένει να κάνουν; ή τι κουράγιο έχουν να πετύχουν διάφορα πράγματα; Απλά θα τους τα κληρονομήσουν άλλοι. Αν όμως είχε έρθει μετά από 10 ή έστω 15 χρόνια ξενιτιάς στην Ελλάδα, δεν θα πήγαινε χαμένος ο χρόνος στα ξένα. Πολλοί άγιοι λένε ότι χάνουμε το πολύτιμο αγαθό του χρόνου ή τον σπαταλάμε εδώ και εκεί, διότι κατά βάθος νομίζουμε ότι η ζωή δεν τελειώνει στα 70, αλλά θα είμαστε για πάντα ζωντανοί. Ειδικά ο Άγιος Αντώνιος λέει: υπάρχουν πράγματα που ξέρουμε ότι είναι αλήθεια αλλά αδυνατούμε να συνειδητοποιήσουμε πλήρως: π.χ. όλοι ξέρουμε ότι θα πεθάνουμε λίγα χρόνια, αλλά κατά βάθος κανείς δεν το πιστεύει απόλυτα. Έτσι είναι πράγματι. Γι' αυτό πολλοί ετοιμοθάνατοι εφοπλιστές, συνεχίζουν ν' αγοράζουν πλοία, ράβδους χρυσού, να ανοίγουν νέες θυγατρικές εταιρίες, ενώ ο γιατρός τους έδωσε 6 μήνες ζωής. Δεν σκέφτονται έστω ν' αξιοποιήσουν τους 6 μήνες και να τους διαθέσουν για τη σωτηρία της ψυχής των, αλλά οι 10 τόνοι χρυσού που έχουν, να γίνουν 15 τόνοι.

Απίστευτο κι όμως έτσι συμβαίνει. Το σπατάλημα του χρόνου σ' όλο του το μεγαλείο! Λες και το φέρετρο θα χωρέσει τα 80 τάνκερ και τους 15 τόνους χρυσού! Όσο τρελό κι αν ακούγεται, ασυναίσθητα αυτή την ασαφή εντύπωση έχουν! Όπως οι Φαραώ

που θάβονταν με χρυσαφικά στις πυραμίδες, για να τα χρησιμοποιούν.

Άλλοι πάλι π.χ. Δικηγόροι, μηχανικοί κλπ. δουλεύουν από τις 8 το πρωί ως τις 10 το βράδυ, χωρίς καν να πάνε σπίτι το μεσημέρι. Γιατί; για το χρήμα. Αποτέλεσμα, άλλοι χωρίζουν, άλλοι παθαίνουν υπερκόπωση, άλλοι έμφραγμα ή κάτι άλλο. Και τότε κλείνουν τελείως το γραφείο τους. Για 20% παραπάνω κέρδος χάνουν και τα 100%. Αυτή είναι η πικρή αλήθεια. Δεν προστατεύουν τον υπόλοιπο χρόνο της ζωής των. Τον θεωρούν δεδομένο, ενώ αντιθέτως, δεν είναι καθόλου δεδομένος. Μια επίσκεψη σ' ένα τυχαίο νεκροταφείο θα τους πείσει: γεμάτα 30άρηδες, 40άρηδες, 20άρηδες κλπ. Το "άρρων άφρων ίνα τι ετοίμασας πάντα ταύτα; ιδού τη νυκτί ταύτη ζητώ την ψυχή σου", που είπε ο Χριστός σε μια παραβολή, δεν τους λέει τίποτα. Συνεχίζουν απτόητοι. Κλασική περίπτωση ανόητων ανθρώπων (έστω κι αν είναι εξέχοντες επιστήμονες).

Επίσης κλασική περίπτωση ανόητης σπατάλης χρόνου, είναι οι καπνιστές. Γνωρίζουν ότι θα πεθάνουν πρόωρα (το γράφει και στο πακέτο), γνωρίζουν ότι θα ζήσουν 10 χρόνια λιγότερα αλλά αδιαφορούν. Η ζωή είναι που είναι πολύ σύντομη, τη συντομεύουν ακόμη περισσότερο. Κι όμως αυτά τα 10 χρόνια που θα ζούσαν ακόμη, θα μπορούσαν να κάνουν χίλια πράγματα.

Μου έλεγε μία γεροντοκόρη: δε με νοιάζει που έμεινα άγαμη και άρα και άτεκνη, καλά περνώ και έτσι; οργάνωσα τη ζωή μου. Ναι, αλλά τι πρόσφερε; που είναι οι αυτοθυσίες για σύζυγο και παιδιά;

Έζησες απλά συντηρώντας τον εαυτό σου. Ο χρόνος που σου έδωσε ο Θεός αξιοποιήθηκε; Όχι!

Η χειρότερη όμως περίπτωση καταστροφής του χρόνου της ζωής, είναι οι αυτόχειρες. Είναι 20 ή 30 ετών και αυτοκτονούν. Χάνουν 50 ή 40 χρόνια ζωής. Πόσα θα πετύχαιναν και πόσο θα προόδευαν σε άλλα 40 ή 50 χρόνια ζωής; Πάρα πολύ! Όμως δεν λυπήθηκαν την εξολόθρευση 4 ή 5 δεκαετιών.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο χρόνος της ζωής μας είναι ελάχιστος. Αυτό το "ελάχιστο" το καταλαβαίνουμε συνήθως όταν φθάσουμε σε ηλικία θανάτου. Πολλοί τον αξιοποιούν θαυμάσια και μέσα σε 50 ή 60 ή 70 χρόνια πραγματοποιούν σπουδαία πράγματα. Πολλοί δυστυχώς δεν τους νοιάζει καθόλου αν τον σπαταλήσουν. Ο χαρτοπαίκτης, ο μέθυσος, ο τοξικομανής, ο κακοποιός, ούτε καν πάει το μυαλό του στην αξιοποίηση του χρόνου. Όλοι αυτοί όμως, και αυτών που αναφέραμε στο έντυπο, όταν έλθει ο χειμώνας της ζωής των, κοιτούν πίσω, κάνοντας ένα "φλας μπακ' και τότε μετανιώνουν που άφησαν το χρόνο της ζωής των να κυλήσει άσκοπα.

Αισθάνονται "γεροντική μελαγχολία" η "γεροντική κατάθλιψη", βλέποντας ότι στη ζωή τους δεν έκαναν τίποτα αξιόλογο και δεν αφήνουν τίποτα πίσω τους. Είναι όμως αργά. Ο χρόνος έφυγε και πάει και πίσω δεν ξαναγυρνάει. Δυνάμεις τώρα για κάτι σπουδαίο δεν υπάρχουν. Τώρα πια μόνο χαμομήλι, γιαουρτάκι και τσαγάκι. Ο λαός μας λέει: "παν τα πιάτα, παν τα κάλλη, δεν ξαναγυρίζουν πάλι".

Όντως είναι πια κατάσταση μη αναστρέψιμη. Παρόμοια παροιμία του λαού μας: "στερνή μου γνώση να σ' είχα πρώτα". Γιατί τώρα η γνώση και τα "φλας μπακ" είναι άχρηστα. Τέλος χρόνου πια. Ωρα για αιώνιο ύπνο ως τη Δευτέρα Παρουσία. Αλλά και εκεί θα ελεγχθούμε, για το χρόνο που τον αφήσαμε να φύγει άχρηστα. Το "μεγάλο τάλαντο" ο χρόνος, που τον θάψαμε. Έγραψα αυτό το σύντομο έντυπο, βλέποντας δίπλα μου όλοι μας να χάνουμε το χρόνο μας με ανόητα υλικά αγαθά, καταναλωτισμό κλπ. ενώ λίγοι των διαθέτουν σοβαρά και τον αξιοποιούν. Ελπίζω και εγώ και όλοι μας, να αξιοποιήσουμε όσο περισσότερο γίνεται, όσος υπόλοιπος χρόνος μένει στον καθένα μας.